

Visie *Nederlands* in het basisonderwijs

1. Pedagogische visie op Nederlands

De pedagogische visie Nederlands is opgebouwd vanuit vier kernbegrippen (de vier i's): identiteit, interactie, instructie en integratie.

Werken vanuit en aan identiteit

Taal is een deel van je identiteit. Je eerste levensjaren groei je op in de thuisomgeving met je thuistaal/thuistalen. In de basisschool erkennen we respectvol die thuistalen én zetten we in op Nederlands als leer- en verbindingstaal. Goede beheersing van de Nederlandse taal is een hefboom om actief te participeren in de lokale samenleving.

Interactie als motor voor succesvol taalonderwijs

Het leren van taal is een sociaal leerproces: je leert taal het best in interactie met een leraar en samen met andere kleuters of leerlingen. Interactie ontstaat door in gesprek te gaan, uitdagende vragen te stellen, te dialogeren of discussiëren, ...

Je gaat niet alleen in interactie met anderen, maar ook met de taalopdracht. Door een betekenisvolle context te creëren stimuleer je een actief proces waarbij kleuters en leerlingen taal en kennis construeren. De leraar grijpt de kansen om actief taalsteun en feedback te geven.

Instructie als hefboom voor gelijke onderwijskansen

Instructie helpt kleuters en leerlingen om nieuwe kennis, vaardigheden en attitudes aan te leren. Expliciete en systematische uitleg/instructie verhoogt leersucces, bespaart tijd, biedt gelijke kansen en zorgt voor een veilige leeromgeving.

Instructie kent meerdere varianten die op verschillende momenten tijdens de activiteiten en lessen worden ingezet: expliciete/directe instructie, begeleide inoefening, verlengde instructie, individuele instructie, ...

Instructie Nederlands kan zowel inductief als deductief zijn. Bij inductieve instructie vertrekken we van voorbeelden om tot een regel te komen, bij deductieve instructie wordt een regel aangebracht die we inoefenen.

Integratie maakt taalleren functioneel

Zonder taal is het niet mogelijk om te communiceren, na te denken, te leren, ... Taal leer je niet door losse oefeningen maar in een betekenisvol geheel. Kwaliteitsvol taalonderwijs vertrekt vanuit integratie van domeinen binnen de taalvakken (vb. lezen, schrijven en mondelinge interactie) en integratie met de andere leergebieden.

De integratie van taal en zaakvakken binnen een kennisrijk curriculum is een van de meest effectieve manieren om zowel kennisverwerving als diepgaande geletterdheid te stimuleren.

2. Didactische visie op Nederlands

2.1 Algemeen

Maak taalonderwijs Nederlands betekenisvol en functioneel.

In de kleuterschool doe je dit door spel te benutten voor ontwikkeling van het Nederlands en mee te spelen. Nieuwe woorden, klankstructuren en letters bied je betekenisvol in een context aan. Werk met relevante, brede en rijke thema's die meerdere perspectieven bevatten en uitlokken tot nadenken. In de lagere school doe je dit door het verbinden van lees-, schrijf- en/of mondelinge opdrachten Nederlands bij een thema uit de zaakvakken, het verbinden van taalonderwijs en kennisopbouw.

Zet in op een positieve attitude bij het leren van het Nederlands

Het stimuleren van een positieve attitude bij het leren en gebruiken van het Nederlands vraagt een veilige, motiverende en interactieve aanpak. Versterk het zelfvertrouwen van de leerlingen door succeservaringen te creëren, inzet te complimenteren en fouten te omarmen als een leerstap. Toon daarbij empathie voor de inspanningen van de leerling om de complexiteit en uitdagingen om het Nederlands te leren aan te gaan. Verhoog de relevantie van de taken door functioneel leren.

Grijp elke kans op taalbevordering

Introduceer nieuwe woorden binnen een bekende context en hanteer routines waarbij je woorden herhaalt. Bied een rijk, gevarieerd en niet te eenvoudig taalaanbod aan door middel van kwaliteitsvolle (voorlees)teksten.

Bevorder rijke taalproductie van leerlingen

Voer taalstimulerende gesprekken met voldoende interactie en een rijk taalaanbod. Stel hierbij (hogere orde) denkvragen waarbij redeneren, problemen oplossen en evalueren centraal staan. Voorzie voldoende spreekkansen waarbij je interactievaardigheden actief inzet. Lok het actief gebruiken van schooltaal uit.

Betrek de thuisomgeving van leerlingen bij hun taalontwikkeling

Streef naar gelijkwaardig educatief partnerschap met ouders. Stimuleer ouders om voor te lezen, gesprekjes te voeren, liedjes te zingen (ook in een andere taal dan het Nederlands).

Breid kennis en woordenschat uit voor automatische begripsvorming

Werk een langere periode aan een thema, zodat achtergrondkennis en woordenschat over een onderwerp sterk uitgebouwd kan worden. Gebruik rijke teksten, stimuleer leerlingen complexere (school)taal te gebruiken en maak ruimte om veelvuldig interactief (voor) te lezen over het thema (waarbij je varieert in tekstsoorten).

Stuur op diep begrip

Ondersteun in de lagere school leerlingen bij het leggen van verbanden in een tekst en tussen verschillende teksten. Laat leerlingen schrijven of gesprekken voeren over gelezen teksten.

Geef voldoende en kwaliteitsvolle instructie, zodat leerlingen hun taalvaardigheid bewust kunnen aansturen

Ga actief aan de slag met drie belangrijke instructieprincipes binnen taal:

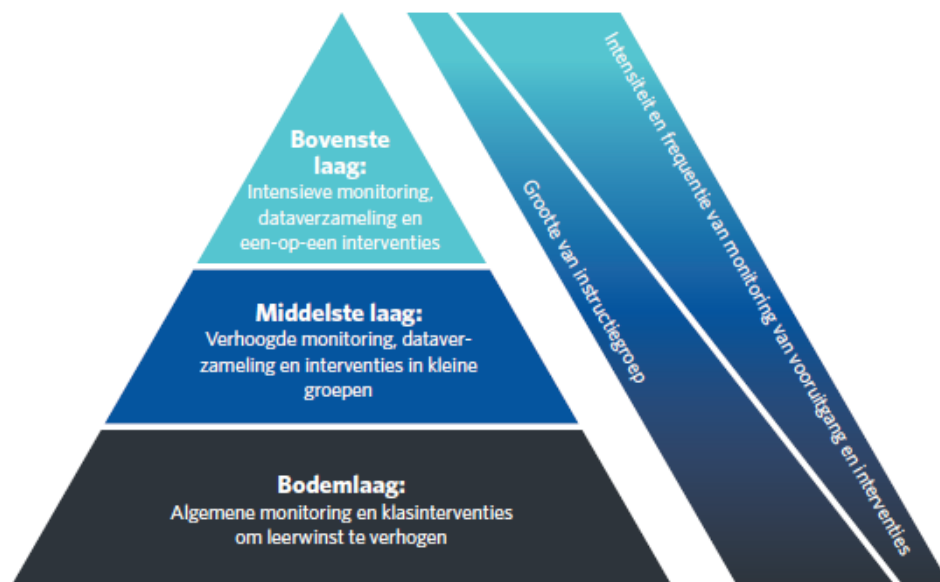
- Geef instructie om instrumentele vaardigheden ‘aanvankelijk lezen’ en ‘spelling’ aan te leren. Dit hoeft niet per se via thematisch onderwijs, maar kan ook efficiënt gebeuren via gerichte lessen in vlot en vloeiend lezen en spelling. Laat de leerlingen de aangeleerde vaardigheden oefenen in functionele en betekenisvolle lees- en schrijfofdrachten.
- Geef instructie om de woordenschat, het lees- en luisterbegrip en de spreek- en schrijfvaardigheid van leerlingen te verbeteren. Deze instructie past binnen thematisch onderwijs. Instructie richt zich op het gebruiken van strategieën, kennis van tekststructuren en uitwisseling om tot beter geschreven teksten te komen.
- Geef instructie met scaffolding-strategieën zoals modelleren (hardop denken), voorkennis activeren, chunking (de leerstof aan bieden in kleine, behapbare deelstappen) en visuele ondersteuning. Bied daarbij veel oefenkansen en geef geïndividualiseerde, kwalitatieve feedback.

Ondersteun risicoleerlingen adequaat

Voorzie ondersteuning vanuit het Response-to-intervention-model (RTI) door in te zetten op voorinstructie, te observeren in spelsituaties, de leerresultaten van de leerlingen te monitoren, extra ondersteuning aan te bieden tijdens groepsactiviteiten, extra instructie en oefentijd te voorzien voor leerlingen die dat nodig hebben, het aanbieden van een intensief, aanvullend aanbod aan kleuters en leerlingen met een grote (Nederlandse) taalachterstand en gericht te remediëren.

Het Response to Intervention - model

Kinderen die onvoldoende reageren op het basisaanbod krijgen **bovenop** de bodemlaag extra instructie of er is een extra interventie (in kleine groepen). Kinderen voor wie dit extra aanbod nog onvoldoende rendeert, krijgen hier **bovenop** intensieve instructie in individuele context en met specifieke programma's. Kernachtig geformuleerd **staat RTI voor eenzelfde programma voor alle leerlingen met extra instructie of interventies bovenop het reguliere programma voor leerlingen die onvoldoende profiteren van dit aanbod.**

bron: *De beste lezers zitten in mijn klas! 12 kenmerken van begrijpend lezen*

Zorg voor een sterk verankerd talenbeleid

Prioriteer en faciliteer het taalonderwijs op schoolniveau, werk een strategisch beleid uit, integreer evaluatie in je talenbeleid en betrek ouders.

2.2 Specifiek

Didactische visie mondelinge taalvaardigheid

Bied rijke en gevarieerde teksten aan

Varieer in je aanbod: auditieve teksten, auditieve teksten ondersteund met beeld, fysiek in de klas of via media, scripted (vb. het lezen van een nieuwsbericht) of niet-scripted (een willekeurig gesprek tussen twee personen). Bied verschillende teksten aan binnen een thema om een onderwerp vanuit verschillende perspectieven te benaderen.

Oefen strategieën om de luister-, spreek- of interactieopdracht kwaliteitsvol uit te voeren

Luisteren, spreken of mondelinge interactie wordt krachtiger als de taak planmatig wordt uitgevoerd en de strategieën uit de leerplandoelen worden ingezet. (vb. de spreker vragen om iets te herhalen als je het niet begrijpt, het spreken ondersteunen met non-verbale informatie).

Bied veel kansen om mondelinge interactie te oefenen

Coöperatieve werkvormen of opdrachten in kleine groepen verhogen de interactiekansen voor elke leerling.

Verwacht van de leerlingen dat ze verzorgd spreken en presenteren

Goede beheersing van het Nederlands is belangrijk. We verwachten van onze kleuters en leerlingen dat ze verzorgd spreken, vertellen, iets presenteren.

Didactische visie schriftelijke taalvaardigheid

Oefen op het onderscheiden van klanken en verbindt ze met letters als voorbereiding op het leren lezen.

Vertrek steeds vanuit de klank. Verbind meteen een letter aan de klank.

Geef expliciete instructie om schriftelijke taal te decoderen

Evolueer van eenvoudige woorden naar complexere woorden en zinnen waarbij je leerlingen expliciteert waar er moeilijkheden zijn.

Voorzie voldoende tijd en ruimte om tot vlot en vloeiend lezen te komen

Vlot en vloeiend lezen is een proces dat tijd vraagt. Voorzie voldoende tijd en oefenkansen. Combineer de aanpak met leesmotivatie en literatuuronderwijs. Ook binnen andere leergebieden zijn er veel oefenkansen mogelijk (vb. De wereld en ik).

Verbind lezen en spellen

Woorden lezen en schrijven combineren is efficiënt want beide vaardigheden steunen op kennis van klanken en zorgen voor wederzijdse versterking. Doe dit tijdens de periode van het aanvankelijk lezen en spellen en continueer dit in de eerste fase van het vlot en vloeiend lezen.

Zet in op strategieën (maar ook niet te veel)

Breng strategieën aan die helpen om teksten met begrip te lezen en om kwalitatieve teksten te schrijven. Wees daarbij zelf een voorbeeld door aan te geven wanneer je een geleerde strategie inzet. Een valkuil is dat je dit te veel doet. Strategieën zijn vooral een middel en geen doel op zich. Kortom, gebruik ze nuttig!

Bied (bekroonde) jeugdliteratuur aan

Laat kleuters en leerlingen kennismaken met rijke teksten. Zorg voor voldoende lange teksten die kansen bieden om woordenschat uit te breiden, tekstbegrip te oefenen, hoofd- en bijzaken te onderscheiden, te lezen met aandacht en doorzettingsvermogen.

Bied boeken aan uit een rijk aanbod van fictie en non-fictie. Laat je inspireren door bekroonde jeugdliteratuur. Elke leerling leest minimaal twee bekroonde jeugdboeken.

Zet in op leesmotivatie

Neem initiatieven om leesmotivatie bij de kleuters en leerlingen aan te wakkeren en te behouden. Ondersteun de leerlingen bij de ontwikkeling van een eigen leessmaak en geef autonomie bij het kiezen van boeken. De gemeentelijke bibliotheek kan een waardevolle partner zijn. Integreer digitaal lezen in je aanbod. Zet in op ondersteuning voor kinderen die moeilijk tot lezen komen. (vb.

Luisterpuntbibliotheek, leesondersteuning, uitbreiding van leestijd binnen het RTI-model zoals Connect en Ralfi).

Oefen gericht op handschrift en breid naar het einde van de basisschool uit naar digitaal schrift

Handschrift is essentieel voor de cognitieve én motorische ontwikkeling van kleuters en leerlingen. Naast fijne motoriek is handschriftonderwijs belangrijk voor een beter geheugen en begrip. Zet schrijven in om kennis te verwerken, meningen te uiten of expressie te geven.

Als het handschrift voldoende ontwikkeld is, wordt het uitgebreid met digitaal schrift.

Stimuleer rijk schrijven

Laat schrijven aansluiten bij de inhoud van het thema. Leerlingen kunnen hierbij hun (geleerde) kennis actief gebruiken of actief bronnen opzoeken. Een goed voorbeeld van het teksttype helpt leerlingen om vorm en structuur te geven aan het eigen schrijfproduct.

Besteed aandacht aan tekstrevisie en een verzorgd schrijfproduct

Maak er een gewoonte van om het eigen schriftelijke werk na te lezen (op basis van feedback). Daarna volgt een tweede versie en/of een verzorgd eindproduct. Niet elke schrijftaak hoeft deze hele cyclus te doorlopen. Er kan ook geoefend worden op deelaspecten van het schrijfproces.

Investeer in het samen maken van schema's bij teksten en lessen

Maak samen met leerlingen schema's, samenvattingen van teksten, instructies, ... Laat de schema's groeien op het bord terwijl jij je denken hardop formuleert.

Het maken van notities bij een les aardrijkskunde, geschiedenis, ... of het opmaken van een kennismuur bij een thema zijn betekenisvolle en functionele taaltaken.

Didactische visie taalgebruik en taalsysteem

Analyseer taal vanuit het communicatiemodel

Elke communicatie heeft een zender, ontvanger, boodschap, ... Sta stil bij de verschillende aspecten van het communicatieschema bij receptieve taal zoals luisteren en lezen. Pas de inzichten toe bij productieve taken zoals spreken en schrijven.

Zet gericht in op het uitbreiden en gebruiken van rijke woordenschat

Het kennisrijk curriculum vraagt dat kleuters en leerlingen begrippen en vaktaalwoorden zoals de evenaar, evenwijdig, ... kennen en gebruiken. Daarnaast is aandacht voor schooltaalwoorden zoals concluderen, oorzaak, ... en signaalwoorden zoals daardoor, in tegenstelling tot, ... belangrijk.

Verbind het aanbrengen van nieuwe woorden steeds aan een context en breng ze logisch samen in thematische netwerken.

Onderzoek taal om zelf kenmerken van taal te ontdekken

Inductief taal leren betekent dat je zelf op zoek gaat naar kenmerken van woorden, delen van de zin, ... Je stelt bijvoorbeeld vast dat een lidwoord bij een zelfstandig naamwoord staat, een werkwoord verschillende verschijningsvormen heeft, er verschillende leestekens zijn op het einde van een zin, ...

Vanuit het onderzoeken stel je een regel vast, het is een vorm van probleemoplossend denken.

Leg (grammatica)regels vast of breng ze aan

Deductief taal leren betekent dat je vertrekt vanuit de regel. Via oefeningen pas je de regel toe en stel je de structuur, kenmerken van de Nederlandse taal vast. Op deze manier krijg je snel inzicht in de structuur van de taal. Dat is vooral handig bij meer complexe regels.

3. Bronnen

AHOVOKS (2026). Minimumdoelen en visieteksten voor het derde jaar kleuteronderwijs, het vierde jaar lager onderwijs en het zesde jaar lager onderwijs. Departement onderwijs en vorming.

Henrichs, L., Gijssels, M., Kupers, N., Smeets-Van Veldhoven, J., Weterings-van den Berg, M. (2025). Betekenisvol en functioneel taalonderwijs in groep 1 en 2. Effectieve aanpakken in het taalonderwijs. Weten wat werkt en waarom. NRO.

Houtveen, T., Gijssels, M., Kunst, J., Kunst, M., Staijen, B. (2025). Betekenisvol en functioneel taalonderwijs in groep 3 – 8. Effectieve aanpakken in het taalonderwijs. Weten wat werkt en waarom. NRO.

OVSG (2026). Leer Lokaal. Politeia.

OVSG (2021). De beste lezers zitten in mijn klas! 12 kenmerken van begrijpend lezen. Politeia.

Schiepers, M., & Verstedden, P. (2024). Boordevol taal: Didactiek Nederlands voor het kleuteronderwijs. OWL Press.

Schiepers, M., & Verstedden, P. (2020). Boordevol taal: Didactiek Nederlands voor de lagere school. OWL Press.

Stuij, E., Dood, C., Swart, N., Gijssels, M. (2023). Taalonderwijs in Beeld. Handleiding en verantwoording. Expertisecentrum Nederlands.